

»Vsem drugim stanovom kmet pridelke deli, za sebe in svoje lepo poskrbi.«

Karin Almasj, Susanne Weitlaner (ur.): *Gormerkanska kniga 1842–1882: kmečka gospodarska knjiga iz Potrne*. Bad Radkersburg / Radgona: Kulturno društvo Člen 7 za avstrijsko Štajersko – Pavlova hiša, 2023. 190 strani.

Leta 2023 je v založbi Pavlove hiše, Kulturnega društva Člen 7 za avstrijsko Štajersko, izšel zbornik z naslovom *Gormerkanska kniga*. Že samo ime nam pove, da ne gre za običajen kulturno-zgodovinski zbornik, temveč ima omenjena »knjiga« za seboj čisto posebno zgodbo.

Gormerkanska kniga predstavlja kmečko gospodarsko knjigo, ki so jo v letih 1842–1882 vodili na večji kmetiji v avstrijski Potrni (Laafeld) v Radgonskem kotu.

Knjigo je leta 1842 začel v slovenskem jeziku in v pisavi dajncici pisati takratni gospodar kmetije Mihael Hois. Že sama oblika pisave in jezik, v katerem je besedilo napisano, kažeta, da je bil Mihael Hois izobražen predstavnik svojega stanu. To nam razkrivajo njegovi zapiski, ki so v večini zapisani v slovenščini s prevladujočimi jezikovnimi značilnostmi prekmursko-slovenskogoriškega narečja, kot tudi redki zapisi v nemščini in gotici. Mihael Hois je gospodarsko knjigo pisal do leta 1875, nato pa je s pisanjem knjige nadaljevala njegova hči Marija, ki je knjigo vodila do leta 1882.

Današnja zgodba *Gormerkanske knige* se je začela, ko so jo potomci Mihaela Hoisa v želji, da jim pomagajo razvozlati del njene vsebine, v Pavlovo hišo prinesli na ogled. Tam so hitro prepoznali po-

memnost tovrstne gospodarske knjige, in sicer kot vir za gospodarsko in družbeno zgodovino prebivalcev Portne in Radgonskega kota. K sodelovanju so se odločili povabiti strokovnjake z različnih področij, ki so *Gormerkansko knjigo* naposled postavili v etnološki, zgodovinski in jezikoslovni kontekst. Tako je nastal istoimenski zbornik, ki je luč sveta ugledal spomladi leta 2023. Sama vsebina *Gormerkanske knige* pa je, transkribirana in »prevedena« v sodobno slovenščino ter opremljena s sprotnimi opombami in spremnim besedilom, na voljo na spletni strani Pomurskega muzeja.

Zbornik torej sestavljajo štirje prispevki s področja zgodovinopisja, slovenistike in etnologije, ki *Gormerkansko knjigo*, njenega avtorja in okoliščine njenega nastanka, osvetljujejo vsak iz svoje perspektive. Zbornik je dvojezičen, besedila razprav vzporedno tečejo v slovenskem in nemškem jeziku.

Jelka Pšajd v prispevku 'Kaj vemo o avtorju *Gormerkanske knige*' obravnava vas Potrno in Radgonski kot v času življenja Mihaela Hoisa. Na podlagi obstoječih podatkov in dognanj Mihaela Hoisa predstavi kot kmeta, bralca, vernika in udeleženca političnih dogodkov.

V prispevku 'Potrna. Kratak oris zgodovine vasi s posebnim poudarkom na družinah Hois' je Her-

mann Kurhaus osvetlil zgodovino vasi Potrna s posebnim poudarkom na etnični strukturi prebivalcev vasi, ki se je skozi čas zelo spreminjala.

Nina Zver v prispevku 'Jezik pisca *Gormerkanske knige*' skozi jezik Mihaela Hoisa in njegove hčerke ugotavlja, kako so določeni zgodovinski dogodki in procesi, kot je npr. črkarska pravda, mešanje slovenske, nemške in madžarske kulture v Radgonskem kotu, vplivali na sam jezik, pisavo in prisotnost tujenarečnih jezikovnih prvin Mihaela Hoisa. Še posebej zanimivo je dejstvo, da lahko z gotovostjo trdimo, da je bil Mihael Hois bolj izobražen (pismen) od svoje hčerke, ki je po letu 1875 nadaljevala pisanje knjige.

Zadnji prispevek 'Življenje na kmetiji v 19. stoletju in njegovo razumevanje skozi *Gormerkansko*

knigo' avtorice Jelke Pšajd govori o gospodarjenju na večjih kmetijah konec 19. in v začetku 20. stoletja, kot je bila tudi Hoisova. Analizira in pojasnjuje podatke, ki nam jih razkrivajo t. i. gospodarski zvezki in skozi to odstre svet poslov, dninarjev in migracij t. i. kmečkega delavstva med Prekmurjem in Štajersko.

Pričujoči zbornik odpira pogled na življenje kmečkega prebivalstva v Radgonskem kotu v drugi polovici 19. stoletja in vplive večjih zgodovinskih dogodkov na gospodarsko, jezikovno in kulturno življenje preprostega prebivalstva. Vsekakor zanimivo branje za vse ljubitelje gospodarske zgodovine in mikrozgodovine.

Alenka Hren Medved

Pot velike porcelanaste vaze z japonskim motivom v celjski muzej

Davor Mlinarič: *Prevzeto v zaščito, Poskus rekonstrukcije provenienca predmetov na primeru Zbirke vzhodnoazijskih predmetov Pokrajinskega muzeja Celje*. Celje: Pokrajinski muzej Celje, 2023. 99 strani

V okviru projekta Osirote predmeti: obravnava vzhodnoazijskih predmetov izven organiziranih zbirateljskih praks v slovenskem prostoru (2021–2024), v katerem sodelujejo številne institucije (Pokrajinski muzej Celje, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Oddelek za azijske študije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani ter Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko

dejavnost Republike Slovenije), je nastala monografija *Prevzeto v zaščito, Poskus rekonstrukcije provenienca predmetov na primeru Zbirke vzhodnoazijskih predmetov Pokrajinskega muzeja Celje*, katere avtor je mlad muzejski kustos in zgodovinar Davor Mlinarič. Avtor, ki je med drugim prejel Dekanjino nagrado Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani za svoje magistrsko delo, je izdajo